

Risico's op criminaliteit en radicalisering?

Zorgelijk beeld maatschappelijke positie van Turkse Nederlanders onderzocht

De afgelopen jaren zijn in de media verschillende berichten over negatieve ontwikkelingen onder Turkse jongeren verschenen. Zo publiceerden Turks-Nederlandse professionals een manifest in *De Volkskrant* (10-01-2011) waarin zij onder meer constateerden dat Turkse jongeren - mede onder invloed van maatschappelijke achterstanden - zich niet thuis en niet geaccepteerd voelen in de Nederlandse samenleving, zich terugtrekken in de eigen groep, hun heil zoeken in religie en kwetsbaar zijn voor criminaliteit en radicalisering. Berichten als deze roepen vragen op naar de ontwikkelingen in de maatschappelijke positie van Turkse Nederlanders en hun kinderen en of en hoe deze ontwikkelingen bijdragen aan een verhoogd risico op criminaliteit en radicalisering?

Het onderzoek

Om vragen naar de ontwikkelingen in de maatschappelijke positie van Turkse Nederlanders en mogelijke relaties met criminaliteit en radicalisering te kunnen beantwoorden, hebben we in opdracht van het Wetenschappelijk Onderzoek- en documentatiecentrum van het ministerie van Veiligheid en Justitie een uitgebreide literatuurstudie verricht waarbij de positie van Turkse Nederlanders telkens sinds 2000 is vergeleken met die van Marokkaanse, Antilliaanse, Surinaams en autochtone Nederlanders. Verder hebben we 100 uitgebreide interviews gehouden met 73 Turks-Nederlandse jongeren en 27 professionals die vanuit hun beroep met Turks-Nederlandse jongeren te maken hebben. Op uiteenlopende sociaaleconomische terreinen als onderwijs, arbeid en huisvesting en sociaal-culturele terreinen van sociale contacten, identificatie, religie en politiek, criminaliteit en radicalisering zijn gegevens verzameld.

Ontwikkelingen in de maatschappelijke positie

De literatuurstudie laat een tweeledig beeld zien wat betreft de maatschappelijke positie van Turkse Nederlanders op zowel sociaaleconomisch als sociaal-cultureel gebied. Aan de ene kant zijn er positieve ontwikkelingen waarbij Turkse Nederlanders hun achterstanden ten opzichte van autochtone Nederlanders op verschillende terreinen aan het inlopen zijn. Aan de andere kant is er op alle terreinen (nog) sprake van een achterstand ten opzichte van autochtone Nederlanders en op een aantal terreinen tevens ten opzichte van Surinaamse, Antilliaanse en Marokkaanse Nederlanders.

Zo ligt bijvoorbeeld op sociaaleconomisch vlak het onderwijsniveau van Turkse Nederlanders nog altijd lager dan dat van autochtone Nederlanders, maar wordt dit niveau wel steeds hoger, in een groot aantal gevallen doordat Turks-Nederlandse jongeren opleidingen 'stapelen'. Op de arbeidsmarkt blijven Turkse Nederlanders nog steeds achter, maar gaan het beroepsniveau en het inkomen onder hen omhoog. Een factor die prominent in de literatuur naar voren komt en ook in de interviews sterk wordt benadrukt, betreft (percepties van) sociale uitsluiting en discriminatie. Dergelijke ervaringen zouden niet alleen de sociaaleconomische positie van Turks-Nederlandse jongeren negatief

beïnvloeden, maar mogelijk ook een belemmering vormen bij de sociaal-culturele integratie van Turkse Nederlanders.

De sociaal-culturele ontwikkelingen laten daarnaast eveneens een genuanceerd beeld zien. Zo blijkt uit de literatuurstudie dat de interne gerichtheid onder Turkse Nederlanders het afgelopen decennium groot is gebleven, maar dat contacten buiten de eigen etnische kring zijn toegenomen. Vergelijkbare trends doen zich voor op het vlak van identificatie en oriëntatie waarbinnen voor een groeiend aantal Turkse Nederlanders niet alleen Turkije en de Turkse identiteit, maar ook Nederland en de Nederlandse identiteit een plaats lijken te krijgen. Bovendien interesseren Turks-Nederlandse jongeren zich relatief weinig in de Turkse en nog minder in de Nederlandse politiek. De Koerdische jongeren vormen daarop een uitzondering. Hiertegenover valt de religieuze heropleving die het afgelopen decennium onder jonge moslims in Nederland lijkt te zijn opgekomen juist weer op. Waar de interviews deze ontwikkelingen deels bevestigen, wijzen ze vooral op de variatie die er op sociaal-cultureel vlak onder Turks-Nederlandse jongeren bestaat.

De geleidelijke inhaalslag waar Turkse Nederlanders ontegenzeggelijk mee bezig zijn, maakt dat het beeld van een zorgwekkende toestand in hun maatschappelijke positie zoals in uiteenlopende media wordt geschetst, op basis van dit onderzoek niet kan worden bevestigd.

Risico's op criminaliteit en radicalisering?

In de tweede plaats hebben we ons in dit onderzoek gericht op de vraag in hoeverre specifieke ontwikkelingen in de maatschappelijke positie risico verhogend werken voor criminaliteit en radicalisering.

Turkse Nederlanders zijn in vergelijking tot autochtone Nederlanders oververtegenwoordigd in de criminaliteitscijfers, maar in vergelijking tot Marokkaanse, Antilliaanse en Surinaamse Nederlanders zijn zij juist relatief weinig betrokken bij criminaliteit. Schattingen van het aantal radicale en extremistische Turkse Nederlanders lijken eveneens op een kwestie van zeer beperkte omvang te wijzen ondanks de aanwezigheid van diverse Turkse bewegingen die volgens de AIVD mogelijk van radicale aard zouden kunnen zijn. Onder Turkse Nederlanders lijkt extremistisch gedachtegoed nauwelijks weerklank te vinden.

Hoewel de literatuur tal van maatschappelijke factoren en ontwikkelingen aanwijst die in verband zouden staan met criminaliteit en radicalisering, zijn causale verbanden op basis van eerder onderzoek en de bevindingen in deze studie niet vast te stellen. Gezien de maatschappelijke omstandigheden die criminaliteit en radicalisering volgens de literatuur wel aannemelijk maken, is het dan ook logischer de vraag te stellen wat de Turks-Nederlandse jongeren van criminaliteit en verregaande radicalisering weerhoudt. Op basis van het onderzoek beschrijven we drie mogelijke verklaringen.

Ten eerste zou ideologie en religie in het geval van Turkse Nederlanders deelname aan criminaliteit en radicalisering kunnen belemmeren in plaats van deze te stimuleren. De sterke traditie van een seculiere islam en de mate van organisatie van deze Turkse seculiere islam, maar ook het politieke stelsel in Nederland lijken Turks-Nederlandse jongeren voldoende ruimte te bieden om hun ideeën te realiseren. Ten tweede zou de relatief sterke sociale controle binnen Turks-Nederlandse kringen een belemmering vormen voor criminaliteit.

Daarnaast draagt de sterke interne gerichtheid en de hechtheid van Turks-Nederlandse gemeenschappen bij aan een positievere zelfidentiteit en een vermindering van gevoelens van uitsluiting en discriminatie. Ten derde lijkt het er op dat het vertrouwen dat Turks-Nederlandse jongeren hebben in opwaartse sociale mobiliteit criminaliteit en radicalisering tegengaat. Daar komt bij dat ook onder de geïnterviewde jongeren die wél affiniteit met radicale bewegingen hebben, verregaande vormen van radicalisering uitblijven. Hun soms oppervlakkige betrokkenheid bij verschillende radicale bewegingen en het gebrek aan activisme lijken erop te wijzen dat deze jongeren zich via hun steun voor radicale bewegingen vooral positioneren ten opzichte van anderen. Hun identificatie met als radicaal aangemerkte organisaties lijkt eerder het markeren van de eigen identiteit te dienen, dan dat dit een uiting is van radicalisering of extremisme.

Al met al laten Turks-Nederlandse jongeren zich kennen als een sterk gedifferentieerde groep waarbinnen conformisme aan de binnen de Nederlandse samenleving gestelde doelen en middelen de overhand heeft en religieuze overtuigingen op pragmatische wijze vorm krijgen. We concluderen dat de Turks-Nederlandse jongeren meer op hun autochtone leeftijdsgenoten lijken dan zij en de Nederlandse samenleving zich wellicht realiseren.

Het onderzoek is gepubliceerd bij Boom Lemma en is te downloaden via <http://www.wodc.nl>

Contactpersoon Richard Staring, sectie Criminologie, Erasmus Universiteit Rotterdam, 0104088807, staring@law.eur.nl